

TEHNICI SPECIFICE DE CONTABILITATE CREATIVĂ

Eugenia BOGOS (CALANCEA)

ORCID: 0000-0001-5716-7977

CZU: 657.1:005.336.5

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7542865>

Doctorandă Școala Doctorală de Științe economice,
Universitatea de Stat din Moldova

Abstract: *In the specialized literature, there is no consensus regarding the definition of the concept of creative accounting. Thus, in the specialized literature there are various approaches, starting from the idea that the concept of creative accounting is used, as a rule, to describe the process by which professional accountants use their knowledge in order to manipulate the figures included in the annual accounts. Creative accountants will always find bizarre and novel ways to twist the numbers to the company's advantage. Their goal is to make a business appear as successful and profitable as possible, and sometimes they will do this by misrepresenting the truth. Where a gray area is found in accounting, it can be exploited, even if it results in misleading investors. The potential of creative accounting is found in six main areas: regulation and flexibility of accounting and legislative regulations, lack of regulation, leeway for managerial judgment regarding future assumptions, the timing of some transactions, the use of artificial accounts, as well as some financial instruments, artificial transactions and finally the reclassification and presentation of financial figures. Creative accounting techniques revolve around the basic process of "debiting and/or crediting an 'incorrect' account" when recording a transaction or event. By default, the process also covers "debiting and/or crediting" the correct accounts the "correct" amount.*

Keywords: *accounting techniques, accounting regulations, creative accountants, the potential of accounting*

La moment, în literatura de specialitate nu există o definiție general acceptată ce ar îngloba în sine întreg conceptul de contabilitate creativă. Autorii pornesc de la ideea de bază că acest concept se utilizează, de regulă, pentru a defini procesul prin care profesioniștii contabili își folosesc cunoștințele în scopul manipulării cifrelor incluse în situațiile financiare ale companiilor. Contabilii creativi vor găsi întotdeauna modalități inedite de a jongla cu cifrele, în vederea creării avantajelor companiilor unde activează. Este evident că pentru aplicarea tehnicilor ale contabilității creative, trebuie să existe un climat permisiv și o motivație de a o face. Cert e că în momentul când scopul setat unui contabil sau manager este de a face ca o companie să pară cât mai de succes și mai profitabilă, se va putea recurge chiar și la denaturarea adevărului. În acest caz, drept prim pas în utilizarea unor tehnici de contabilitate creativă - se vor identifica și după se vor exploata anume zonele gri din contabilitate, chiar dacă rezultatul acestor acțiuni se poziționează la limita dintre contabilitate creativă și fraudă (Fig.1):

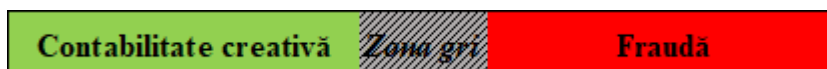

Fig.1. Tranziția de la contabilitate creativă la fraudă

În cercetarea realizată de către Akpanuko și Umoren a confirmă această ipoteză, autorii constatând că „... creativitatea contabilă este un eufemism și contribuie cu 90% la raportarea neloyală a operațiunilor firmelor.” [1, pag. 308].

Pentru a înțelege de ce și în ce context se aplică tehnicile de contabilitate creativă, trebuie trecuți în revistă catalizatorii care favorizează aplicarea lor, și anume: existența lacunelor în reglementările existente și existența gradului de flexibilitate a reglementărilor contabile și legislative, lipsa sau insuficiența reglementărilor pentru unele domenii, existența unei marje de manevră a judecății profesionale a managerilor în ceea ce privește prognozele, dar și elemente specifice contabilității și gestiunii financiare operaționale: posibilitatea manevrării cu momentul de timp al unor tranzacții, utilizarea conturilor contabile artificiale, precum și a unor instrumente financiare, tranzacții artificiale și, în cele din urmă, reclassificarea și prezentarea cifrelor financiare

în formatul țintit. De asemenea, printre factorii creativității în contabilitate este considerată lăcomia - menită să înșele publicul, potențialii investitori și acționari.

Remenaric, Mijoc și Kenfelja au identificat 6 motive cele mai frecvent invocate pentru aplicarea contabilității creative [3, pag. 196]:

- obținerea de avantaje personal;
- concurența;
- atragerea investitorilor;
- creșterea sau menținerea nivelului capitalului;
- câștig de timp pentru neachitarea datoriilor;
- depășirea previziunilor analiștilor cu privire la performanța viitoare a companiei.

Pentru a îndepărta creativitatea din zona gri, Amat, Blaje și Dowds, abordează aspectele de deontologie contabilă în corelare cu contabilitatea creativă [2]. În continuare urmează a fi abordate tehnicile de contabilitate creativă aplicate în din perspectiva elementelor componente ale bilanțului companiei: imobilizări corporale și necorporale, contracte de construcții, fondul comercial, amortizarea, stocurile, creanțe, datorii, provizioane, metode de stabilire a prețurilor de transfer în companiile multinaționale și profitul perioadei:

- Imobilizările corporale și necorporale. În momentul în care are loc un eveniment care ar duce la creșterea valorii acestor active, entitatea poate recunoaște acest eveniment drept unul generator de cheltuieli, astfel subestimând activele și supraestimând cheltuielile, sau invers. O altă opțiune de aplicare a contabilității creative în legătură cu aceste elemente contabile, ar fi viziunile prea optimiste sau pesimiste asupra valorii activelor și a existenței indicilor de depreciere, care ar avea impact asupra valorii contabile a activelor. Considerând că evaluarea activelor în vederea determinării existenței indicilor de depreciere utilizând judecata profesională, se creează premise pentru manevrarea datelor în vederea obținerii valorilor așteptate.
- Contractele de construcție pot fi recunoscute utilizând două opțiuni: în baza contractului finalizat și în baza recunoașterii procentuale (eșalonate în timp) a rezultatului, iar trecerea de la o metodă la alta ar avea un efect drastic asupra profitului entității.
- Fondul comercial este un concept complex cu următoarele posibilități de manipulare: decizia aferentă prețului achiziției, determinarea valorii fondului comercial - lăsând spațiu pentru judecata profesională și posibilități de supraevaluare sau subevaluare a acestuia, dar și determinarea valorii deprecierei acestuia.
- Entitatea este în drept să decidă metoda de amortizare a activelor sale în baza opțiunilor existente, în dependență de natura și specificul activității sale. Ținând cont că metoda aleasă are impact asupra valorii nete a activului, dar și asupra contului de profit și pierdere, aplicarea metodelor diferite și schimbarea a acestora de la o perioadă la alta, are impact asupra rezultatului financiar. Nu doar opțiunile de amortizare sunt o pârghie de influență a valorii cheltuielii cu amortizarea, dar și revizuirea duratei de viață cât și revizuirea valorii reziduale. Toate aceste opțiuni pot fi utilizate drept instrument de alocare în timp, și anume exerciții financiare diferite a cheltuielilor cu amortizarea.
- Stocurile oferă suficiente posibilități pentru utilizarea contabilității creative. Creșterea valorii stocurilor sau casarea celor învechite sunt metode ce afectează valoarea stocurilor. În cazul în care stocurile sau stocurile învechite vor fi eliminate din bilanț, cheltuielile vor crește, diminuând rezultatul financiar. Pe partea opusă, compania poate manifesta o atitudine optimistă, considerând stocurile învechite vor fi valorificate, drept urmare menținând o valoare supraestimată a acestora. Includerea costurilor financiare în costul de producție al stocurilor are ca efect creșterea profitului. La polul opus, în cazul în care conducerea are o viziune pesimistă asupra rezultatului financiar, va putea trata cheltuielile cu dobânzile ca un element al contului de profit și pierdere.
- Creanțele urmează a fi evaluate din perspectiva recuperabilității acestora, iar în cazul în care se urmărește menținerea unei valori înalte a activelor și nu se dorește de a diminua profitul, se va tinde să nu se identifice creanțele dubioase, iar la polul opus ar fi dorința de

a crea pierderi pentru aceste creanțe și a majora intenționat cheltuieli cu deprecierea acestora, ce vor influența rezultatul financiar.

- Utilizarea provizioanelor: majorarea și diminuarea acestora, este un instrument eficient pentru “netezirea” rezultatului. Constituirea de provizioane în acei ani în care profitul este în diminuare sau este prea mare în sensul în care ar fi rezerve pentru a fi diminuate cu provizioane adiționale, va fi urmată de faptul că acestea se vor relua în anii următori, pentru majorarea profitului.
- Metode de stabilire a prețurilor de transfer în companiile multinaționale. Avantajele fiscale și impozite diferențiate în două țări diferite oferă companiilor avantajul de a-și transfera profiturile în țările cu regimuri fiscale reduse.
- Profitul perioadei este influențat de toate tehnicile menționate supra, iar adițional urmează a fi subliniat că companiile profită și de perioada reflectării a tranzacțiilor, ca exemplu, sunt emise facturi către clienți la sfârșitul perioadei de gestiune, pentru a înregistra venituri, iar în perioade imediat apropiate din anul următor, acestea sunt stornate prin retur, sau bunurile livrate în anul următor. Aceasta reprezintă o tehnică adițională de supraevaluare a profitului și distribuire a acestuia între perioade financiare.

Tehnicile de contabilitate creativă sunt diverse, se aplică din specifice motive și în varii circumstanțe, iar în cele din urmă, acestea se rezumă la exercițiul de bază de „debitare și/sau creditare a unui cont „necorespunzător” atunci când se înregistrează o operațiune contabilă. Implicit, procesul acoperă, de asemenea, și „ne debitarea și/sau creditarea” conturilor corecte suma „corectă”. Pe lângă manipularea cu creanțele, angajamentele de plată, se utilizează și modificări ale metodelor de calculare a amortizării sau ale politicilor contabile, modificări ale valorii banilor în timp (actualizarea fluxurilor) în procesul de evaluare sau supraestimarea veniturilor etc [3, pag. 196].

În spatele fiecărei înregistrări contabile urmează să fie asigurată existența dovezilor care ar argumenta că anume această opțiune de înregistrare este optimă în cazul dat, ceea ce de fapt și constituie cea mai dificilă etapă de aplicare a contabilității creative, pentru că fluxul este inversat. Dacă într-un flux economic standard, evenimentele economice generează tranzacții contabile, iar cumulate, multitudinea tranzacțiilor contabile generează un rezultat care urmează a fi prezentat în situațiile financiare, în momentul aplicării tehnicilor de contabilitate creativă fluxul funcționează distorsionat. Se pornește de la stabilirea rezultatului dorit, iar după fie se identifică opțiuni diferite de înregistrare a acelorași evenimente economice, fie evenimentele economice primare urmează a fi distorsionate pentru a genera alte rezultate în înregistrările contabile.

În concluzie, tehnicile de contabilitate creativă sunt numeroase și asigură contabilii și managerii cu o instrumente de manevrare a performanței financiare a entității. Oportunitatea și frecvența utilizării ale acestor tehnici depinde de tipul companiei, ramura în care activează aceasta, gradul de reglementare a acestei ramuri și de intensitatea supravegherii a acesteia, în sensul în care existența a mai multor instituții responsabile cu supravegherea și auditul asigură un mediu de control mai riguros. Cu siguranță nu va exista un remediu care ar reduce la zero utilizarea tehnicilor de contabilitate creativă, dar fortificarea unei guvernante sănătoase, creșterea calității auditului extern și optimizarea și perfecționarea legislației și reglementărilor contabile, sunt posibilități de a limita utilizarea acestora.

BIBLIOGRAFIE

1. Malciu L., Contabilitate creativă, Editura Economică, București, 1999.
2. Mulford, C., Comiskey E., The Financial Numbers Game: Detecting Creative Accounting Practices. Hoboken: NJ: Wiley, 2002.

MODERN PARADIGMS IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL AND WORLD ECONOMY

3. Feleagă N., Malciu L. Politici și opțiuni contabile, Fair Accounting versus Bad Accounting, Ed. Economică, București, 2002.
4. Akpanuko, E.E. and Umoren, N.J. (2018), "The influence of creative accounting on the credibility of accounting reports", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 16 No. 2, pp. 292-310. <https://doi.org/10.1108/JFRA-08-2016-0064>
5. Amat, O., Blake, J., Dowds, J. The Etics of Creative Accounting. In: *Economics Working Paper*. 1999. Disponibil online: <https://core.ac.uk/download/pdf/6475312.pdf>
6. Branka Remenarić, Ivana Kenfelja, Ivo Mijoč: Creative accounting – Motives, techniques and possibilities of prevention. In: *Ekonomski Vjesnik/Econviews*. Nr. I/2018, p. 193-199. Disponibil online: <https://hrcak.srce.hr/file/297319>